

Den Haag, Maranathakerk, 5 december 2021, Tweede zondag van Advent

Smeekgebed

Laten wij de Heer aanroepen voor alles dat onze geest bezighoudt
en verontrust maar laten onze ogen gericht zijn op de toekomst door
profeten en engelen aangekondigd.

We worden moe van ons zelf en van elkaar

Van al dat rondzingende nieuws dat nooit echt nieuws bevat

Omdat het een herhaling is van gisteren

Wij kijken aan tegen de dag van morgen

Omdat we niet kunnen vertrouwen wat er anders zal

Kunnen zijn, zolang wij zelf niet anders willen worden

Wij zijn bang voor wat er komen zal

Omdat we niet kunnen overzien hoe zeer wij zelf

Onderwerp zullen zijn van verandering

En toch vieren we Advent, en verwachten wij

Uw bemoeienis met ons bestaan

Heilzaam en kritisch, troostend en omvattend

En wij zingen u toe:

Genesis 18, 1-15 en Lukas 1: 26-38

Wat heeft Lucas er toch toe gebracht om het verhaal dat hij van zijn collega Marcus aangereikt kreeg zo uit te breiden zoals zijn Evangelie nu voor ons ligt. Hij voegt een complete doopzeel toe van de hoofdfiguur van zijn verhaal, daar danken we Advent en Kerst aan. Dat zou Marcus verbazen. Bij hem is Jezus er gewoon, zonder zich af te vragen waar hij vandaan komt. Hij loopt bij wijze van spreken in hoofdstuk 1 zijn huis uit als jonge man en begint aan zijn werk. Bij Lucas moet hij eerst geboren worden, en daar besteedt Lucas twee lange en

mooi geschreven hoofdstukken aan. Het bijzondere is dat voor veel mensen aan de rand van het christelijke of kerkelijke geloof Jezus nooit zo veel verder komt dan geboren te worden.

Lucas vond dus dat Jezus een inleiding nodig had. Waar komt hij vandaan, hoe werd hij geboren, wat was zijn familie. Ga maar na, als je iemand hebt leren kennen, en je vindt elkaar wel wat, komt al gauw de vraag: hoe heet je, waar kom je vandaan, wat doe je, wat is je habitat. In een dorp vraag je dan: van wie ben jij er een.

Die vraag beantwoordt Lucas over Jezus. Jezus is er een van, tja, van het huis van David, dat is een sjeke familie, dat klinkt messiaans. Jozef, de fiancee van Maria, stamt daarvan af. Maar Jozef hoeft voor het vaderschap van zijn verloofde alleen maar toe te kijken, hij hoeft er zijn handen niet voor uit zijn zakken te halen. Hoe dan ook, hij blijft uit het huis van David.

En wie is de moeder, Maria? Lucas noemt haar een parthenos, ze is zo maar een meisje, en ze schrikt onbedaarlijk van die figuur die onverwacht en plotseling het kleine ruim van haar woning vult. Schrik alleen al van de groet waarmee de boodschapper haar aanspreekt. 'Gegroet Maria, je ben begenadigd, de Heer is met je'. Lieve hemel, wat wil die man van me!

Als je rooms van huis uit bent en af en toe dit gebed bidt in een kerk vol met toegewijde vrouwen, denk maar even aan zo'n lomerige zomerse middag ergens in Italië, dan zit er geen verrassing in die groet. Maar het moet Maria overspoeld hebben. Een onbekende die haar, meisje in haar eentje, in haar eigen huis zo te na komt. Wat wil die man!

De boodschapper probeert haar op haar gemak te stellen, maar dat doet hij niet zo heel erg empathisch, omdat na de genadegroet onmiddellijk de toezegging komt van een op handen zijnde zwangerschap. Vandaag reden genoeg om de zedenpolitie er bij te roepen.

De betekenis van dit kind wordt direct breed uitgemeten. Hij zal Zoon van de Allerhoogste zijn, God de Heer zal hem de troon van zijn Vader David geven, hij zal koning zijn over het volk van Jacob en er komt geen einde aan zijn koningschap. Dat schept hoge verwachtingen. Je kunt ook zeggen: de Allerhoogste schiet wel gelijk met scherp met zijn majesteitelijke toezeggingen voor de toekomst van zo maar een meisje uit het dorp die van niks weet....

Maria sputtert niet tegen. Ze vraagt alleen hoe dat allemaal kan. Want ze heeft nog geen omvang met een man. Ja, ze is verloofd met Jozef. De uitzet op zolder krijgt langzaam aan vorm. Ze wandelen samen arm in arm elke vrije middag, en als er een bioscoop zou zijn geweest waren ze er op zaterdagavond, op motse sjabbat, ongetwijfeld naar toe geweest. Maar verder niet. Geen vermetele proeverijtjes van de verboden vrucht. Ze kent haar aanstaande nog niet, zegt ze letterlijk. Dus dat is allemaal heel keurig.

Daar heeft de boodschapper een oplossing voor. De Heilige Geest zal over je komen en de kracht van de Allerhoogste zal je als een schaduw bedekken. Er wordt niet verteld of en hoe Maria nu met haar ogen knipperde. Dit antwoord is natuurlijk niet echt een antwoord. Het bevat minder biologie en meer theologie, eigenlijk is het alleen maar poëzie.

De engel geeft Maria nog een extra hint. Hij verwijst naar de zwangerschap van Elisabeth, haar nicht. We hebben het verhaal vorige week horen vertellen. Daarbij valt het woord 'onvruchtbaar', steiros in het Grieks. Want dat is, of beter was, Elisabeth, maar daar doet de Eeuwige nu snel iets aan. En daarmee legt de engel een brug naar al die verhalen die we kennen uit het oude Testament waar onvruchtbaarheid de gehoopte voortgang van gepland leven en een mooie toekomst in de weg zit.

Het verhaal van het bezoek van de drie mannen aan Abraham in de woestijn op het heetst van dag, is daar een mooi voorbeeld van. De herhaalde toezegging van een kind voor Abraham en Sara wordt in dit verhaal ingepakt in een mooie vertelling hoe gastvrijheid wordt gepraktiseerd in het oude oosten. Mensen die zo hun gasten ontvangen, zullen ook wel goed zijn voor nieuwe leven. Zo ga je om met gasten. Wildvreemde zielen die zo maar voor je deur staan. Je stuurt hen niet door naar het dichtstbij zijnde inloophuis, voor hen smeer je niet zo maar een paar boterhammen, je bereidt hen een heus maal voor, met vers gebakken brood, romige melk, gekarnde boter en gebraden kalfsvlees, het geurt het verhaal uit.

Als je je dan zo gastheer hebt betoond ben je waardig bevonden om te worden herinnerd aan een eerdere belofte vanwege de hemel voor nakomelingschap. Sara wordt er bij geroepen. Ze is alleen maar aan het zorgen geweest, trouwens Abraham doet ook niet mee met het eten en

genieten maar staat bezorgd ter zijde. Dan herhalen de gasten de belofte: over een jaar komen ze terug en dan heeft Sara een zoon!

Als Lucas zijn evangelie schrijft, het werk van Marcus nog eens stevig over doet, en de doopzeel van Jezus toevoegt in hoofdstuk 1 en 2, maakt hij gebruik van dat telkens maar weer opduikende thema uit het Oude Testament van belofte en vervulling, kinderloosheid en toch nog kinderzegen ondanks alles. Maria doet mee in dat spanningsveld, zij, een meisje dat nog geen man had gekend zoals je dat ooit een keer gaat doen met je, laat ik maar zeggen, je eigen vent... zij wordt zwanger uit de Heilige Geest, wat het ook mag betekenen.

Je kunt je bij dat verhaal helemaal laten bevangen door het probleem van het maagdelijke zwanger worden, en daar alle mogelijke biologisch ins en outs van tegen elkaar afwegen. Als je traditioneel bent ga je daar voor op de knieën, als je wat sceptisch bent aangelegd, haal je je schouders op. Zo kan het allemaal niet en dus is het onzin is.

Je kunt het ook theologisch, poëtisch bekijken. Dan wordt het een oefening in geloof en verbeelding. Tegen de achtergrond van al die verhalen over belofte en vervulling, kinderloosheid en dan toch nog een kinderzegen. En dat dan tegen de achtergrond van de vanzelfsprekendheid die wij hechten aan onze menselijke vruchtbaarheid en dat we alles in handen hebben...ik noem maar zo'n opmerking die je nog wel eens hoort: 'we nemen nog maar geen kinderen, we willen nog even genieten van onze vrijheid'. En wat nu, als er even later niets meer te nemen valt?

De maakbaarheid van het leven blijkt zo zijn beperkingen te hebben. En in het doorvoeren van de plannen van de Eeuwige met zijn toekomst voor de mensen is dat obstakel van onvruchtbaarheid een telkens terug komende hobbel. Abraham en Sara, Hanna en Elkana, Zacharias en Elisabeth. Elk kind dat geboren wordt is een geschenk, en in het geschenk van dat ene mensenleven krijg je de toekomst van de hele mensheid mede cadeau.

Dan kan het nog zijn dat we naar aanleiding van dit hele verhaal denken: 'ach ik heb helemaal geen kinderen, waar hebben we het eigenlijk over'. Die maakbaarheid van ons leven wordt nog wel op andere manieren beproefd, daar lopen we toch elke dag tegen aan.

Laten we daar tot slot nog maar even naar kijken. Dachten we alles geregeld te hebben, met onze vaccins, onze prikken, voorzorgen

en beperkingen, loopt toch het hele plan weer in het honderd door een volgende mutatie van ellende en narigheid. Moeten we weer improviseren, afschalen, opschalen, doorhalen in onze agenda. We blijken veel kwetsbaarder dan we dachten.

De horizont met oplossingen wordt voortdurend ingehaald met nieuwe problemen en dilemma's. Elke keer denken we: als dit nou maar eens opgelost is, als de minister nu maar eens, als er nu maar eens nog meer bedden zouden zijn, als die antistemma's nu maar eens minder agressief zouden zijn.

De verhalen over onvruchtbaarheid, uitzichtloosheid, en de vrucht die wordt geplant door een ongrijpbaar initiatief van gene zijde zoals Maria vandaag te horen krijgt, en het onbevungen antwoord zoals zij dat als voorbeeld voor ons allen geeft.....Die verhalen geven aan dat het antwoord bij ons zelf ligt. Onze eigen moed, eigen vertrouwen ondanks alles, eigen geloof en eigen bereidheid ons zelf en elkaar daar in mee te nemen.

Daartoe vieren we Advent, natuurlijk op weg naar Kerst. Maar Advent, de weg er naar toe, is een vervulling en doel in zichzelf. De beloning ligt in het vieren zelf. De aandacht en daarin de omkeer van onze onmacht is de beloning. In de naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest

Amen.